

Mihail Gr. ROMAȘCANU

TEZAURUL ROMÂN DE LA MOSCOVA

ROMÂNIA
Marea Unire
1918-2018
100 de cărți
Ioan Scurtu
-coordonator-

TIPO MOLDOVA

TEZAUROUL ROMÂN DE LA MOSCOVA

DE

MIHAIL GR. ROMAȘCANU

ROMÂNIA
Marea Unire
1918-2018
100 de cărți
Ioan Scurtu
-coordonator-

TIPO MOLDOVA

Proiect administrat de dr. Roxana Alexandra Costinescu
Coordonator: Ioan Scurtu
Redactor: Aurel Ștefanachi
Redactor consultant: Corneliu Ciucanu
Redactor asociat: Ioan Popescu Brădiceni
Coperta: Andrei Ștefanachi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROMAȘCANU, MIHAIL GR.

Tezaurul român de la Moscova/ Mihail Gr. Romașcanu. - Iași : Tipo Moldova, 2017

ISBN 978-606-42-0133-1

821.135.1-4

Ediție anastatică

© Tipo Moldova

Editura TipoMoldova este recunoscută academic de Consiliul Național al Cercetării Științifice pentru domeniile filologie (PN-II-ACRED-ED-2012-0285) și istorie și studii culturale (PN-II-ACRED-ED-2012-0355).

Iași, 2017

Editura *Tipo Moldova*,
E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

INSTITUTUL ECONOMIC ROMÂNESC

CERCETĂRI ȘI MATERIAL DOCUMENTAR PRIVITOR LA
ISTORIA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

III

TEZAUURUL ROMÂN
DE LA MOSCOVA

DE.

MIHAIL GR. ROMAȘCANLI

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

1934

TABLA DE MATERIE

Cap.	Pag.
Prefața d-lui Prof. Dr. Gheron Netta	VII
Introducere	1
I. Strămutarea tezaurului Băncii Naționale la Iași	3
II. Primul transport la Moscova	7
III. Tipărirea biletelor Băncii Naționale în Rusia	19
IV. Al doilea transport la Moscova	23
V. Revoluția din Rusia. Situația tezaurului român dela Moscova	33
VI. Tipografia Băncii Naționale dela Moscova în timpul revoluției	67
VII. A fost repatriat tezaurul român dela Moscova?	73
VIII. Instanțele judecătorești din Berlin au fost solicitate să judece un proces privitor la soarta bijuteriilor M. S. Regina Maria depozitate la Moscova	81
IX. Problema tezaurului român în fața Conferinței Păcii.	87
X. Urmările evacuării tezaurului român la Moscova	99
Incheiere.	109

Acte și Documente

Anexa :	
I. Decretul Nr. 3.120 din 17 Noemvrie 1916, privitor la strămutarea sediului central al Băncii Naționale a României la Iași	119
II. Notă remisă ministrului rus la Iași de către guvernatorul Băncii Na- ționale	119
III. Jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 20.901 bis din 12 Decemvrie 1916	121
IV. Legea din 24 Decemvrie 1916 pentru strămutarea sediului central al Băncii Naționale a României dela București la Iași	122
V. Scrisoarea adresată la 11 Decemvrie 1916 de către ministrul rus dela Iași, ministrului de finanțe român	123
VI. Protocolul încheiat la Iași la 14/27 Decemvrie 1916 cu ocazia încăr- cării tezaurului Băncii Naționale	123
VII. Protocolul încheiat la 16 Februarie 1917 cu ocaziunea depunerii te- zaurului aur al Băncii Naționale la Kremlin	126
VIII. Scrisoarea adresată la 24 Iulie 1917 de către ministrul rus dela Iași, ministrului de finanțe român.	130

IX. Scrisoarea adresată la 27 Iulie 1917 de către ministrul rus dela Iași, ministrului de finanțe român	131
X. Protocolul încheiat în Iași la 27/9 August 1917, cu ocazia trimiterii la Moscova a celui de al doilea transport cu valorile Băncii Naționale	132
XI. Protocolul încheiat în Iași la 27/9 August 1917, cu ocazia trimiterii la Moscova a valorilor Casei de Depuneri și Consemnațiuni	134
XII. Procesul-verbal încheiat la 5/18 August 1917, cu ocazia depunerii la Moscova a valorilor Băncii Naționale	136
XIII. Procesul-verbal încheiat la 5/18 August 1917, cu ocazia depunerii la Moscova a valorilor Casei de Depuneri și Consemnațiuni	138
XIV. Cronologia evenimentelor politice din Rusia, (1917—1923).	140
XV. Telegrama Nr. 23.701 din 14 Noemvrie 1917, transmisă de d-l N. Titulescu la Moscova lui P. Guérin și Th. Capitanovici	141
XVI. Telegrama Nr: 2.428 din 24 Noemvrie 1917, transmisă de avocatul Pantazi prin mijlocirea consulului Guérin și a Ministerului de Externe român, ministrului de finanțe la Iași	142
XVII. Adresa ministrului de externe Nr. 16.120 din 27 Noemvrie 1917, prin care comunică ministrului de finanțe cuprinsul telegramei primită dela Guérin	142
XVIII. Telegrama Nr. 25.194 din 28 Noemvrie 1917, trimisă de d-l N. Titulescu ministrului Diamandi la Petrograd.	143
XIX. Telegrama Nr. 25.195 din 28 Noemvrie 1917, trimisă de d-l N. Titulescu consulului Guérin la Moscova	144
XX. Telegrama Nr. 25.724 din 2 Decemvrie 1917, trimisă de d-l N. Titulescu consulului Guérin la Moscova	144
XXI. Telegrama Nr. 28.772 din 11 Ianuarie 1918, trimisă de d-l N. Titulescu d-lui V. Antonescu	145
XXII. Telegrama Nr. 28.839 din 11 Ianuarie 1918, trimisă de d-l N. Titulescu d-lui Victor Antonescu.	145
XXIII. Adresa Ministerului de Finanțe Nr. 28.840 din 11 Ianuarie 1918, către Banca Națională a României	146
XXIV. Telegrama primită de primul ministru român dela d-l V. Antonescu la 21/3 Februarie 1918	146
XXV. Telegrama Nr. 17 transmisă la 1 Februarie 1918 de Noulens lui Eirick Labonne	147
XXVI. Telegrama Nr. 17 transmisă la 22/4 Februarie 1918 de Eirick Labonne lui Noulens	147
XXVII. Telegrama Nr. 20 adresată de Noulens lui Labonne la 6 Februarie 1918.	148
XXVIII. Procesul-verbal de constatare încheiat de Eirick Labonne la 1 Martie 1918	149
XXIX. Scrisoarea Nr. 7.595, adresată la 1/14 Martie 1918 de comisarul afacerilor străine Fritsche, consulului general al Franței dela Moscova .	150
XXX. Raportul întocmit de Eirick Labonne la 6 Martie 1918, asupra protecțiunii intereselor românești dela Moscova, după ruperea relațiilor diplomatice dintre România și Rusia	151
XXXI. Extrasul din procesul-verbal Nr. 15 al ședinței din 8 Aprilie 1919 a Comisiei Reparațiunilor, privitor la tezaurul român	153

<u>Anexa :</u>	<u>Pag.</u>
XXXII. Adresa din 16 Aprilie 1919 cu care G. Danielopol a înaintat secretariatului Comisiunii Reparațiunilor, memoriul asupra tezaurului român	154
XXXIII. Memoriul asupra tezaurului român, înaintat de G. Danielopol secretariatului Comisiunii Reparațiunilor, la 16 Aprilie 1919.	155
XXXIV. Extrasul din procesul-verbal Nr. 16 al ședinței din 19 Aprilie 1919 a Comisiei Reparațiunilor, privitor la tezaurul român	157
XXXV. Scrisoarea din 1 Iulie 1919 trimisă de G. Danielopol lui Ion I. C. Brătianu	158
XXXVI. Scrisoarea adresată la 26 Mai 1919 lui G. Danielopol în numele lui Balfour, de delegația engleză dela Paris	158
XXXVII. Răspunsul dat la 13 Iunie 1919 de G. Danielopol scrisorii lui Balfour	159
XXXVIII. Scrisoarea ministrului României dela Paris, adresată la 8 August 1919 lui Ion I. C. Brătianu	160
XXXIX. Nota verbală din 3 Iulie 1919 trimisă Legației Române din Paris, de Ministerul de Externe francez	161
XL. Răspunsul dat de Legația Română din Paris la 8 August 1919, notel verbale a Ministerului de Externe al Franței	161
XLI. Memoriul trimis la 23 Iunie 1919 de Ion I. C. Brătianu lui Klotz, Clémenceau și mareșalului Foch	163
XLII. Răspunsul dat la 5 Iulie 1919 lui Ion I. C. Brătianu de Ministerul de Finanțe al Franței	164
XLIII. Extras din procesul-verbal al primei ședințe a Comisiunii Armistițiului (Subcomisiunea Financiară), ținută la 25 Noemvrie 1918.	165
XLIV. Extras din procesul-verbal al celei de a doua ședințe a Comisiunii Armistițiului (Subcomisiunea Financiară), ținută la 26 Noemvrie 1918.	166
XLV. Extras din protocolul încheiat la 1 Decemvrie 1918	167
XLVI. Extras din memoriul înaintat la 10 Ianuarie 1920 ministrului de finanțe, de Banca Națională a României	167
XLVII. Memoriu privitor la tezaurul român depus la Moscova, prezentat de delegațiunea română la Conferința dela Genua din Aprilie 1922	169
XLVIII. Legea privitoare la emiterea duplicatelor titlurilor evacuate în timpul războiului la Moscova.	175
Tabla de materie	179